Súd:	Krajský súd Žilina
Spisová značka:	7Co/325/2012
Identifikačné číslo súdneho spisu:	5909201602
Dátum vydania rozhodnutia:	16. 01. 2013
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	Mgr. František Dulačka
ECLI:	ECLI:SK:KSZA:2013:5909201602.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Františka Dulačku a členiek senátu JUDr. Evy Malíkovej a Mgr. Kataríny Beniačovej v právnej veci navrhovateľa: Ing. P. O., nar. XX.X.XXXX, bytom H., Š. P. XX, právne zastúpený Mgr. Ivanom Petkovom, advokátom, so sídlom v W., A. Q. XX, proti odporcovi: Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom Bratislava, Župné námestie č. 13, o náhradu nemajetkovej ujmy, na odvolanie navrhovateľa a odporcu proti rozsudku Okresného súdu Ružomberok zo dňa 20. júna 2012, sp. zn. 6C 12/2009-331, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok okresného súdu m e n í tak, že odporca j e p o v i n n ý zaplatiť navrhovateľovi sumu 13.000,- Eur, do 3 dní.

Vo zvyšnej časti návrh z a m i e t a .

o d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom okresný súd zaviazal odporcu zaplatiť navrhovateľovi z titulu nemajetkovej ujmy uplatnenej podľa zákona č. 58/69 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, v znení neskorších predpisov, sumu 38.755,- Eur a vo zvyšnej časti návrh zamietol.

Vykonaným dokazovaním zistil, že uznesením Okresného súdu Ružomberok sp. zn. Tp 38/2004 zo dňa 30.6.2004 v spojení s uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 1Tpo 155/04 zo dňa 10.8.2004 bol navrhovateľ vzatý do väzby. Väzba trvala od 29.6.2004 do 1.6.2005, kedy bol navrhovateľ prepustený na slobodu uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 2Tos 81/05 zo dňa 1.6.2005. Rozsudkom Okresného súdu Ružomberok sp. zn. 7T/22/2005 zo dňa 1.8.2007 bol navrhovateľ oslobodený spod obžaloby týkajúcej sa skutku, ktorý zakladal trestný čin vydierania podľa § 235 ods. 1, 2 písm. e) Trestného zákona. Vo vzťahu k skutku, ktorý pôvodne zakladal trestný čin vydierania podľa § 202 ods. 1 Trestného zákona, prokurátorka v priebehu hlavného pojednávania ustúpila od obvinenia. Rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 1.8.2007. Vychádzajúc z takto zisteného skutkového stavu dospel k záveru, že na uplatnený nárok navrhovateľa sa vzťahujú podmienky ust. § 5 ods. 1, ods. 2, § 8, § 9 ods. 1, § 10, § 20 zák. č. 58/69 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, v spojení s § 27 ods. 2 zák. č. 514/2003 Z.z. Právna úprava obsiahnutá v zákone č. 58/69 Zb., náhradu nemajetkovej ujmy pri zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe neumožňuje. Na okolnosti prejednávanej veci sa vzťahujú závery rozhodnutia Najvyššieho súdu SR z 31.5.2007, sp. zn. 4 Cdo 177/2005. V zmysle tohto rozhodnutia, nárok na náhradu škody za predchádzajúce nezákonné pozbavenie osobnej slobody zaručuje nielen vnútroštátna úprava - v prejednávanej veci zákon č. 58/69 Zb., ale aj článok 5 ods. 5 Dohovoru o

ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podmienkou na odškodnenie v zmysle článku 5 ods. 1 a 5 Dohovoru je porušenie niektorého ustanovenia článku 5 ods. 1 až 4 Dohovoru, alebo, že pozbavenie osobnej slobody je v rozpore s vnútroštátnym právom. Predpokladom nároku je vznik škody v príčinnej súvislosti s namietaným porušením článku 5 Dohovoru, pričom škodou sa rozumie tak škoda materiálna, ako aj nemateriálna. Ak odporca namietal, že navrhovateľovi nemožno priznať nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., je jeho záver síce v súlade s vymedzením náhrady škody podľa vnútroštátnej úpravy (§ 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka), neobstojí však vo svetle chápania náhrady škody v zmysle článku 5 ods. 5 Dohovoru, ktorý je povinný aplikovať prednostne pred zákonom. V zmysle rozhodovacej praxe súdov, nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím (rozsudok publikovaný pod č. 4 M Cdo 15/2009). Rovnako možno vyvodiť, že oslobodenie spod obžaloby má v zmysle ust. § 4 zák. č. 58/1969 Zb. rovnaké dôsledky, ako zrušenie uznesenia o vzatí do väzby pre nezákonnosť, ak k oslobodeniu došlo z dôvodu, že predpoklad o spáchaní trestného činu vyslovený v uznesení o vznesení obvinenia nebol potvrdený. Štát musí niesť objektívnu zodpovednosť za konanie svojich orgánov, ktorým priamo zasiahli do základných práv jednotlivca (viď rozsudok Najvyššieho súdu SR 1 Cdo 53/93 z 28. júna 1993). Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je dať do vzťahu mieru ujmy na hodnotách ľudskej osobnosti s konkrétnym finančným vyjadrením náhrady takejto nemajetkovej ujmy, ktorá navrhovateľovi vznikla a aspoň týmto spôsobom môže prispieť k zmierneniu vzniknutého stavu. Trestné stíhanie a v rámci neho aj výkon väzby predstavujú vážny zásah do osobnej slobody jednotlivca a vyvolávajú aj ďalšie negatívne dopady na jeho osobný život, zasahujú do súkromného života jednotlivca, do jeho cti a dobrej povesti, a preto sú spôsobilé okrem porušenia práva na osobnú slobodu garantovaného článkom 17 ods. 1 Ústavy SR obmedziť, či porušiť aj jeho právo na rešpektovanie a ochranu súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti tak, ako to zaručuje článok 19 ods. 1 a 2 Ústavy SR. V danom prípade väzbou navrhovateľa došlo do zásahu práva navrhovateľa na osobnú slobodu. Výkon väzby navrhovateľom trval celkom 337 dní, pričom nepriaznivo zasiahol do života samotného navrhovateľa, ako aj jeho najbližšieho okolia. Výkonom väzby u navrhovateľa došlo k obmedzeniu jeho súkromného a rodinného života, k odčleneniu navrhovateľa od jeho najbližších a táto skutočnosť neodvratne zasiahla aj do jeho osobného a spoločenského života. Rozhodnutím o väzbe a trvaním samotnej väzby bol navrhovateľ obmedzovaný vo svojom pohybe, v kontakte s blízkymi osobami a známymi, v slobodnej voľbe, ako naložiť so svojím časom. Navrhovateľ pred nástupom do výkonu väzby bol v dobrej fyzickej kondícii, keď bol reprezentantom Slovenskej republiky vo vzpieraní, pričom vo väzbe navrhovateľ držal na protest hladovku a výrazne schudol. Väzba do značnej miery zasiahla aj psychický stav navrhovateľa. Navrhovateľ bol vo väzbe apatický, uzavretý, zanedbával starostlivosť o svoj zovňajšok. Po prepustení z výkonu väzby sa často budil zo spánku, nechcel von vychádzať sám, mal panický strach z polície. Po prepustení na slobodu nedokázal práve z dôvodu výkonu väzby nájsť si zamestnanie. Navrhovateľ bol príslušníkom policajného zboru, z ktorého bol práve z dôvodu nástupu na výkon väzby prepustený. Navrhovateľ vyštudoval vysokú školu v odbore špeciálna vojenská technika, pričom v rámci svojho povolania vykonával funkciu staršieho referenta špecialistu na odbore technického zabezpečenia na Úrade pre ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misií MV SR. Výkonom väzby stratil čas na odborný rast, v prípade aj opätovného prijatia do policajného zboru. Na základe daných skutkových okolností dospel k záveru, že je dôvodné navrhovateľovi priznať nemajetkovú ujmu vo výške 38.775,- Eur, čo predstavuje odškodnenie vo výške 115,-Eur za každý deň obmedzenia osobnej slobody. O trovách konania rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej, v zmysle § 151 ods. 3 O.s.p.

Proti rozsudku okresného súdu vo výroku, ktorým vo zvyšnej časti návrh zamietol, podal odvolanie navrhovateľ. Uviedol, že uplatnená suma návrhom na začatie konania (a jej navýšenia na sumu 200.000,- Eur) zohľadňuje nielen náhradu za „útrapy" spôsobené mu počas doby výkonu väzby, ale tiež náhradu za nežiaduci dopad vykonania väzby na ďalších osobný, rodinný a pracovný život v čase nasledujúcom po prepustení väzby až po súčasnosť. Okresný súd neodôvodnil rozsudok v tom smere, či ním priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vypočítaná ako násobok peňažnej náhrady za deň strávený vo väzbe a celkový počet dní trvania tejto väzby, je súčasne aj náhradou za nežiaduci zásah vykonania väzby do všetkých sfér života navrhovateľa v čase po prepustení väzby. Okresný súd veľkú mieru nežiaduceho dopadu na život navrhovateľa po prepustení väzby v odôvodnení síce jednoznačne konštatuje, pričom jednotlivé negatívne dopady na osobnostnú sféru navrhovateľa, jeho rodiny aj explicitne individualizuje s previazaním na vykonané dokazovanie, avšak uvedené skutkové zistenia nevyhodnocuje v priamej väzbe na výšku ním priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v

peniazoch. Nestotožňuje sa s názorom okresného súdu, ktorý neprihliadal na predloženie rozhodnutia iných všeobecných súdov v iných analogických prípadoch, ktoré priznali náhradu za nezákonnú väzbu vo výške 240.000,- Eur a v inom prípade sumu 120.000,- Eur. Tieto rozhodnutia pre súd síce nie sú záväzné, avšak vzhľadom na ústavou garantovaný princíp právnej istoty implikujúci aj legitímnu požiadavku predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, nemôžu ostať bez adekvátneho vyhodnotenia, ak boli súčasťou právnej argumentácie účastníka konania. V prvom prípade súd priznal 6-násobne vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu, ktorá trvala nie 11 mesiacov ako v jeho prípade, ale len 6 mesiacov. V ďalšom prípade priznal rovnako až 3-násobok sumy oproti priznanej v tomto konaní. Žiadal rozsudok okresného súdu zmeniť tak, že odporca bude povinný zaplatiť mu sumu 200.000,- Eur z titulu nemajetkovej ujmy.

Proti rozsudku okresného súdu vo výroku, ktorým zaviazal odporcu zaplatiť navrhovateľovi sumu 38.755,- Eur, podal v zákonnej lehote odvolanie odporca. Namietal, že právnym základom navrhovateľom uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za výkon väzby nemôže byť Dohovor o ochrane ľudských práv a slobôd publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 209/92 Zb. (ďalej len „Dohovor"). Bez ohľadu na skutočnosť, že nie je možné na tento prípad aplikovať (na zistený skutkový stav) Dohovor a rozhodovať v súlade s obsahom jeho ustanovení, súd sa nevysporiadal ani so skutočnosťou, že výkon väzby navrhovateľom bol legálnym v zmysle vnútroštátnych právnych predpisov (Trestného poriadku). Záver o nevine navrhovateľa v trestnom konaní bol prijatý až na základe dôkazov vykonaných v konaní pred súdom, na základe čoho bol navrhovateľ spod obžaloby oslobodený, z čoho vyplýva, že konštatácia o nezákonnom rozhodnutí o vzatí navrhovateľa do väzby nie je podložená relevantnými argumentmi a nebola ani súdom konštatovaná. Z uvedeného vyplýva, že navrhovateľ vykonal väzbu uloženú mu ako výsledok procesu realizovaného v súlade s platnými procesnými pravidlami, teda na základe zákonného rozhodnutia súdu, ktoré nebolo pre nezákonnosť nikdy zrušené. Ďalej je podstatné, že predpokladom nároku je vznik škody, ktorá je v príčinnej súvislosti s namietaným porušením článku 5 Dohovoru a v závislosti od okolností prípadu sa nahrádza nemajetková škoda a prípadne aj nemajetková ujma. Ak bola osoba zatknutá alebo zadržaná v súlade s ust. § 5 Dohovoru, čo je prípad aj navrhovateľa, nárok na odškodnenie by navrhovateľovi nevznikol resp. vznik by bol vylúčený aj podľa Dohovoru. Súd sa teda nevysporiadal v súvislosti s aplikáciou Dohovoru žiadnym spôsobom so zákonným charakterom výkonu väzby a začatia vedenia trestného stíhania, teda nevysporiadal sa s tou skutočnosťou, že článok 5 Dohovoru porušený nebol, teda u navrhovateľa neboli dané predpoklady vzniku škody podľa Dohovoru. Ak okresný súd dospel k inému záveru, jedná sa o pochybenie, ktoré zakladá arbitrárnosť rozsudku. Okresný súd neskúmal ani predpoklady vzniku nároku na náhradu škody, náhradu na majetkovú ujmu, vrátane priamej príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom žalobcom tvrdenej nemajetkovej ujmy. V tomto smere navrhovateľ dôkazné bremeno, pri preukázaní uvedených skutočností, neuniesol. Z rozsudku okresného súdu (z jeho dôvodov) nevyplýva, akým spôsobom dospel k záveru, že suma 38.755,- Eur je primeraná s ohľadom na zásah do osobnostných práv navrhovateľa, jeho dobrej povesti, rodinného a spoločenského života. Jeho argumentáciu ohľadom výšky odškodnenia obetí koncentračných táborov, považoval za irelevantnú. V tejto súvislosti poukazuje aj na rozhodnutie nemeckého súdu, ktorý obdobne za výkon väzby priznal odškodnenie majetkovej ujmy vo výške 25,- Eur za jeden deň výkonu väzby, pričom v prejednávanej veci súd priznal odškodnenie vo výške 115,- Eur za jeden deň výkonu väzby. Odôvodnenie rozsudku okresného súdu nezodpovedá kritériám uvedeným v § 157 ods. 2 O.s.p. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu vyplýva, že súd všetky tvrdené skutočnosti považuje za preukázané, pričom sa vo svojom odôvodnení vôbec nevysporiadal so svojou povinnosťou uviesť, akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov spravoval. Poukazuje najmä na argument o zhoršení zdravotného stavu navrhovateľa v dôsledku držania hladovky (ktorý vykonal na základe vlastného rozhodnutia) a taktiež na argument, že si navrhovateľ nemohol nájsť zamestnanie po prepustení z väzby práve v príčinnej súvislosti s vedomosťou potencionálnych zamestnávateľov o jeho trestnom stíhaní, ktorý nebol dostatočne preukázaný. Podstatné závery súdu o dopadoch väzby do osobnostných práv navrhovateľa (zásah do práva na osobnú slobodu, obmedzenie súkromného, rodinného života, odčlenenie navrhovateľa od najbližších atď.) naznačujú zásah do osobnostných práv v rovnakej miere, akú by objektívne pociťoval každý subjekt, ktorý by sa ocitol v rovnakej situácii ako navrhovateľ (vo výkone väzby), preto má za to, že výška nemajetkovej ujmy by sa analogicky nemala zásadne odlišovať od minimálnej výšky určenej zákonom č. 514/2003 Z.z. v ust. § 17 ods. 4. Na základe tohto ustanovenia sa priznáva nemajetková ujma v minimálnej výške 1/30-iny priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR za každý deň pozbavenia osobnej slobody, čo by pre navrhovateľa znamenalo odškodné vo výške cca 16,- Eur za jeden deň

výkonu väzby. Aj keď výška zadosťučinenia v peniazoch je predmetom voľnej úvahy súdu, aj táto úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Ustanovenie § 136 O.s.p. je potrebné v súčasných podmienkach vykladať jednak v súvislosti a v kontexte s inými právnymi predpismi, kde je nárok na nemajetkovú ujmu, resp. spôsob jej výpočtu daný priamo zo zákona, jednak zo zaužívanou rozhodovacou činnosťou súdov v podmienkach Slovenskej republiky. V tejto súvislosti poukazuje aj na rozhodnutie ESĽP napr. v prípade O. v. Slovenská republika, kde matke za smrť dvoch detí bola priznaná nemajetková ujma vo výške 25.000,- Eur. V prípade O. v. Slovenská republika bola sťažovateľovi ako náhrada nemajetkovej ujmy za výkon nezákonnej väzby priznaná suma 12.000,- Eur (nezákonná väzba bola vykonaná v rozsahu cca 1 roka, čo je porovnateľná doba ako v prípade navrhovateľa). V prípade W. v. Slovenská republika bola sťažovateľovi za obdobných okolností ako v predchádzajúcom príklade priznaná nemajetková ujma vo výške 15.000,- Eur. Napadnuté rozhodnutie súdu uvádza ako právny základ priznaného nároku článok 5 Dohovoru, pričom uvedené rozhodnutie žiadnym spôsobom nereaguje ani sa nevysporiadalo čo do priznanej výšky nemajetkovej ujmy s existujúcou judikatúrou ESĽP, ktorý rozhoduje práve vo veciach porušenia Dohovoru aj o priznaní nemajetkovej ujmy. Preto je toho názoru, že nemajetková ujma priznaná za poškodenie cti a dobrej povesti niekoľkonásobne prevyšujúca uvedené nároky vyplývajúce zo zákona alebo súdnej praxe je dôsledkom arbitrárneho, nezákonného a nepreskúmateľného rozhodnutia súdu. Žiadal rozsudok okresného súdu zmeniť a návrh navrhovateľa zamietnuť.

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O.s.p.) po zistení, že odvolanie podali včas účastníci konania proti rozsudku, proti ktorému je opravný prostriedok prípustný (§ 201, § 204 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok okresného súdu v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 212 ods. 1 O.s.p., ktorý podľa § 220 O.s.p. zmenil z nasledovných dôvodov:

Okresný súd na základe vykonaného dokazovania dospel k správnemu záveru, že na základe zistených skutkových okolností, ktorými sú najmä vznesenie obvinenia proti navrhovateľovi pre trestný čin vydierania podľa § 235 ods. 1, 2 písm. e/ Trestného zákona, vzatie navrhovateľa do väzby, ktorá trvala od 29.6.2004 do 1.6.2005, oslobodenie navrhovateľa spod obžaloby týkajúcej sa skutku, ktorý zakladá trestný čin vydierania podľa § 235 ods. 1, ods. 2 písm. e/ Trestného zákona, zakladá nárok navrhovateľa na nemajetkovú ujmu podľa článku 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Odvolanie odporcu proti rozsudku okresného súdu, ktorý namietal základ uplatneného nároku navrhovateľa na nemajetkovú ujmu z dôvodu, že na navrhovateľa sa nevzťahuje aplikácia ustanovenia článku 5 Dohovoru, keďže väzba bola uskutočnená v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky (Trestným poriadkom), nepovažoval za dôvodné.

Správne v tejto súvislosti okresný súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 30. mája 2007 sp.zn. 4Cdo 177/2005, ktoré sa vzťahuje aj na podmienky predmetnej prejednávanej veci. Dovolací súd v tejto obdobnej veci okrem iného konštatuje, že nárok na nemajetkovú ujmu za „nezákonnú" väzbu nie je možné uplatniť alebo aplikovať zákon č. 58/69 Zb., ktoré vo svojich ustanoveniach (§ 5) zakladá zodpovednosť (štátu) za škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe po splnení zákonom uvedených predpokladov. Taktiež takýto nárok nie je možné priznať podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnostných práv, a to pre neexistenciu neoprávneného zásahu ako základného predpokladu pre poskytnutie tejto ochrany, keď nie je preukázaný nesprávny úradný postup orgánov činných v trestnom konaní, ktorý by takýto zásah zakladal. V zmysle uvedeného je preto nesprávny názor odporcu uvedený v odvolaní, že pokiaľ väzba bola nariadená a uskutočnená v súlade s právnym poriadkom (Trestným poriadkom) sa nejedná o neoprávnený zásah do osobnostných práv. Je rozdiel medzi odškodňovaním za väzbu podľa ust. § 5 zák. č. 58/69 Zb. a pri posudzovaní pojmu škody (materiálnej a nemateriálnej) podľa článku 5 ods. 5 Dohovoru, podľa ktorého, nárok na odškodnenie sa priznáva, aj keď rozhodnutie o väzbe bolo zákonné, ak bolo trestné stíhanie zastavené, alebo bol obvinený oslobodený spod obžaloby.

Krajský súd však na rozdiel od okresného súdu dospel k záveru, že je dôvodné priznať náhradu nemajetkovej ujmy v nižšom rozsahu, než ho priznal okresný súd. Väzba, ako obmedzenie výkonu osobnej slobody každého človeka je zásahom do jeho súkromného, rodinného, spoločenského života a

vo všeobecnosti je možné konštatovať, že je zásahom do jeho osobnostných práv. Na rozdiel od iných obdobných zásahov do osobnostných práv osoby, ku ktorému pri výkone väzby dochádza, bolo v danom prípade osobitne prihliadať na dĺžku trvania väzby ďalej, že k trestnému stíhaniu a výkonu väzby došlo u príslušníka policajného zboru pre skutok (závažný trestný čin), pre ktorý bolo proti nemu vznesené obvinenie a bolo dôsledkom jeho vzatia do väzby. Za daných skutkových okolností krajský súd dospel k záveru (zhodne s názorom konštatovaným odporcom v odvolaní proti rozsudku okresného súdu), že je dôvodné priznať navrhovateľovi nemajetkovú ujmu v takom rozsahu, v akom bola priznaná za obdobný zásah do osobnostných práv človeka (výkonom väzby) a v podstate za obdobných podmienok už na základe vydaných súdnych rozhodnutí. Preto krajský súd vychádzal najmä z rozhodnutí ESĽP vo veci O. v. Slovenská republika a W. v. Slovenská republika, pričom vzhľadom na vyššie konštatované okolnosti prejednávanej veci zistené okresným súdom, krajský súd zmenil rozsudok okresného súdu vo výroku o výške priznanej náhrady tak, že zaviazal odporcu zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 13.000,- Eur a vo zvyšnej časti návrh zamietol.

O trovách doterajšieho konania v zmysle § 224 ods. 4 O.s.p. rozhodne okresný súd.

Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Žiline pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie n i e j e prípustné.